

Insprekerstekst Frans Vera tijdens de vergadering van de Commissie Duurzaamheid van de Provinciale Staten van Flevoland, d.d. 17-1-2017.

In alle IJsselmeerpolders ontstonden na het droogvallen Oostvaardersplassen. Alleen, wat bleef er van over? Niets! Waarom niet? Omdat niemand wist hoe je zulke moerassen in stand kon houden. Het moeras zou door de vruchtbare klei al heel snel dichtgroeien en moerasbos worden. Het traditionele beheer van riet maaien om dat te voorkomen, was geen optie. Te duur en op die natte, zachte klei ook niet te doen. Het was dus maar tijdelijk, 10 jaar of zo, dan was het met die moerasvogels gedaan. Zulke moerassen werden daarom weggooi-natuurgebieden genoemd¹. En dus verdwenen die moerassen geruisloos.

In de nieuwe polder Zuid Flevoland ontstond in 1968 weer een enorm groot moeras, in het laagste deel van de polder, over meer dan 20 km lengte langs de Oostvaardersdijk. En weer was de vraag: hoe houd je dat in stand?

Het antwoord kwam van de grauwe gans. Nog niet volwassen, niet broedende vogels kwamen van heinde en verre uit Europa, eerst met duizenden, daarna met 10duizenden naar het moeras om er de handpennen van hun vleugels te verwisselen, te ruien. Ze kunnen dan bijna 30 dagen niet vliegen. De uitgestrekte, ontoegankelijke moerasbegroeiing bood ze veiligheid tegen belagers. Om in leven te blijven begraasden ze de moerasbegroeiing en maakten zo een landschap dat het leefgebied is van een groot aantal moeras bewonende vogelsoorten. Dankzij die ruiende, grazende niet broedende grauwe ganzen kon het moeras met zijn bewoners dus blijven bestaan. De ruiende grauwe ganzen werden de beheerders van het moeras. Blijven die weg, dan blijft het moeras niet in stand. Het groeit dicht en verliest zijn bijzondere moerassoorten. De ruiende, niet broedende Grauwe ganzen spelen tijdens de rui in het moeras door hun begrazing van riet een sleutelrol in de ontwikkeling van de moerasbegroeiing, waar veel Natura 2000-moerasvogels van profiteren.

Op hun beurt houden de grote grazers houden in het aantal en de dichtheid waarin ze voorkomen in de Oostvaardersplassen de droge graslanden in het grazige deel op een natuurlijke manier geschikt voor de ruiende, niet broedende grauwe ganzen, brandganzen, kolganzen en allerlei soorten eenden en de poelen voor Lepelaars, reigerachtigen, eenden en steltlopers, waarvoor instandhoudingsdoelen zijn geformuleerd. De grote grazers zorgen ook voor het vegetatievrij houden van oevers van sloten en poelen in het grazige deel, waar bepaalde steltlopers, eenden en reigerachtigen van profiteren.

---

¹ "Grootschalige inpolderingen – Noordoostpolder, Oostelijk en Zuidelijk Flevoland – waar het in cultuur brengen vijf tot acht jaar kan duren, hebben tijdelijk zeer geschikt Grauwe ganzen-biotop, maar daarna is het uit: het zijn weggooi-biotopen." (T. Lebret, Th. Mulder, J. Philippona en A. Timmerman (1976): Wilde ganzen in Nederland. KNNV, Uitgave nr. 23, p. 55)

In de aantallen en dichtheden waarin de grote grazers voorkomen zijn het sleutelsoorten die essentieel zijn voor een gunstige staat van instandhouding voor de Natura 2000-vogelsoorten, zowel in het moeras als in het grazige deel.

De grote grazers zijn wilde dieren, wat in 1996 door de toenmalige minister van LNV is bekrachtigd en daarna door het gerechtshof in hoger beroep bekrachtigd. Daarom zijn zij **niet** “uitsluitend middelen om Natura 2000 doelen te bereiken.” Als wilde dieren zijn de grote grazers daarom een integraal onderdeel van het natuurlijk functioneren van het ecosysteem in de Oostvaardersplassen. Ze hebben daarom dan ook een zelfstandige waarde die nevens geschikt is aan Natura 2000. Het aantal grote grazers en daarmee de dichtheid wordt op een natuurlijke manier gereguleerd door de hoeveelheid voedsel. Alleen het voorkomen van mogelijk onnodig lijden door vroeg reactief beheer is niet in het Beheerplan geregeld. In de inleiding van de overeenkomst die GS heeft gesloten met de Stas van Dam staat dit nog eens samengevat.

De grote grazers houden dus uiteindelijk het hele systeem draaiende, d.w.z. moeras en grazende deel. Grijp je op de aantallen grote grazers in, dan grijp je in in het functioneren van het hele systeem.

Over het welzijn van de grote grazers in de OVP kan ik kort zijn. Er is niets mis mee. Er zijn 2 internationale commissies geweest (ICMO1 en ICMO2) die het welzijn van de grote grazers in de OVP tegen het licht hebben gehouden. Beiden constateerden dat er niets mis mee was. ICMO2 heeft het beheer om onnodig lijden te voorkomen nog aangescherpt. Er is een Beheersadviescommissie geweest (de BAC), ingesteld door Staatssecretaris Bleker, die hetzelfde heeft vastgesteld. Er zijn 3 rechtelijke uitspraken geweest, zoals ook staat vermeld in de overeenkomst die Gedeputeerde Staten met Staatssecretaris van Dam ver het overdragen van de verantwoordelijkheid voor het uitvoeren van het beleid ten aanzien van welzijn van de grote grazers. In alle uitspraken staat dat het welzijn met het huidige beheer voldoende gewaarborgd is. Gezien het huidige voorstel van de VVD en de SGP kan niet anders concluderen dat de politici die dit voorstel ondersteunen zich niets van rechtelijke uitspraken of adviezen van deskundigen aantrekken. Wat dat betekent benoemde de kerkvader Augustinus (354-430): Als er geen gerechtigheid is, is er dan nog wel verschil tussen de overheid en een roversbende?

Dr. F.W.M.Vera, 17-1-2016